

Zienswijze Eyes on Animals (EonA) tbv Advies RDA aan staatssecretaris over paardenmarkten *Noodzakelijke veranderingen op paardenmarkten - Handhaving wet- en regelgeving*

Uitgangspunt EonA

“Een wet is zo goed als zijn handhaving”.

Eyes on Animals inspecteert sinds 2010 jaarlijks de grootste paardenmarkten van Nederland. Wij constateren ieder jaar, op iedere markt, structurele en massale wetsovertredingen en situaties waaronder de duizenden paarden die jaarlijks verhandeld worden lijden. Het is hoog tijd dat hierin verandering komt.

De (minimale) wet- en regelgeving *die* er is om het welzijn van dieren te beschermen dient nageleefd te worden. Zonder concessies en mét een systeem van duidelijke boetes en sancties. *Een paardenmarkt die deze wet- en regelgeving niet naleeft, dient geen vergunning te krijgen.*

Wettelijk kader

De bijlage in stuk ‘Zienswijze aanpak verbeteren welzijn paarden op paardenmarkten middels actualisering huidig paardenprotocol’ geeft een overzicht van dit wettelijk kader: de Wet Dieren, het Besluit houders van dieren en de Transportverordening. Tevens biedt de beantwoording van diverse Kamervragen door de staatssecretaris Van Dam, en ook zijn voorganger Dijkema, over bepaalde zaken meer informatie en uitsluitsel over (mogelijke) onduidelijkheden in de praktijk van de paardenmarkten.

Paardenmarkt= overlaadplaats= onderdeel transport(periode)

Staatssecretaris Van Dam heeft dit jaar bevestigd (21 januari en 25 april) dat men ook bij binnenlandse handel is gehouden aan de regels uit de Europese transportverordeningⁱ. In de Kamerbrief van 21 januari 2016ⁱⁱ bevestigt Van Dam bovendien in reactie op EonA’s Zuidlaren-inspectierapport dat een paardenmarkt volgens de wet geldt als een “overlaadplaats”. Dit betekent dat het verblijf van een paard op een paardenmarkt feitelijk onderdeel is van de transportperiode; de transportduur *begint* op het moment dat de verkoper het paard inlaadt en dit transport *eindigt* pas op de plek waar de koper het paard uitlaadt –na de “tussenstop” op de paardenmarkt/overlaadplaats. Dit betekent dat de transportduur voor paarden die worden verhandeld op een gemiddelde paardenmarkt in Nederland *bijna standaard* oploopt tot meer dan 8 uur. Dit is zeker het geval op de paardenmarkten Zuidlaren, Hedel, Elst en Bemmelen, waar de gemeenten/organisatoren handelaren uitnodigen en toestaan hun paarden al vanaf middernacht te brengen, waarna de paarden er tot het eind van de volgende dag mogen (moeten) staan.

Deze tijdsduur heeft de consequentie dat moet worden voldaan aan alle aanvullende wettelijke eisen die gelden voor paarden op een ‘lang transport’ (>8uur).

Dit betekent óók dat de huidige praktijk in Zuidlaren, Hedel, Elst en Bemmelen, waar paarden vanaf middernacht tot de volgende dag op de “overlaadplaats” staan, bovendien al snel leidt tot massale overtreding van de 24-uur maximumtransportduur van de EU Transportverordening 1/2005.

Een duidelijk houvast voor handhaving van de Transportverordening geeft ook het schema uit de *Gids Goede Praktijken Paardenhouderij* (zie bijlage). Dit schema schetst de uitwerking van een van de laatste Kamerbrieven van Gerda Verburg (14 oktober 2010 – Transportverordening hobbydierhouders -AKV. 2010/6427), waaruit blijkt dat alléén vervoerders van maximaal twee paarden zijn vrijgesteld van de aanvullende eisen van de Europese Transportverordening.

Intrinsieke waarde van paarden & zorgplicht

Er zijn wettelijke veranderingen die weerspiegelen dat er sterker gewicht moet worden gehecht aan het belang en de (natuurlijke) behoeftes van dieren/paarden. Zo is de erkenning van de intrinsieke waarde van dieren –paarden in dit geval– expliciet in de Wet Dieren vastgelegd (Art. 1.3). De wettelijke zorgplicht is uitgebreid; deze geldt niet alleen voor de houder van de dieren. Daarbij wordt er in elk geval in voorzien dat de inbreuk op de integriteit of het welzijn van dieren, verder dan redelijkerwijs noodzakelijk, wordt voorkomen en dat de zorg die de dieren redelijkerwijs behoeven is verzekerd. Zich baserend op de Vijf Vrijheden van Brambell stelt de Wet Dieren dat *'de zorg die dieren redelijkerwijs behoeven' in elk geval betekent dat dieren zijn gevrijwaard van: a. dorst, honger en onjuiste voeding; b. fysiek en fysiologisch ongerief; c. pijn, verwonding en ziektes; d. angst en chronische stress; e. beperking van hun natuurlijk gedrag; Voor zover zulks redelijkerwijs kan worden verlangd.'* Verder zou de overheid volgens Eyes on Animals vanuit het 'voorzorgsbeginsel' een inbreuk op het welzijn van dieren zoveel mogelijk moeten voorkomen, indien niet volledig duidelijk is of/in hoeverre een bepaalde vorm van gebruik van dieren negatieve gevolgen heeft voor het dierenwelzijn.

De Raad voor Dieraangelegenheden zelf definieert dierenwelzijn in zijn rapporten als *'het resultaat van het dynamische samenspel tussen een dier en zijn omgeving'*. Daaruit volgt dat het welzijn van een paard gerelateerd is aan *'de mate waarin het zich kan aanpassen aan omgevingsomstandigheden en de vrijheid die hij heeft om normale, soort-specifieke gedragspatronen te vertonen, teneinde een staat te bereiken die hij als positief ervaart'*.

Paarden worden evenals andere dieren tegenwoordig erkend als *'sentient beings'*. Voor paarden geldt dat zij van oorsprong prooidieren zijn, met een sterke vlucht- of vechtrespons. Zij reageren relatief snel gestrest en/of angstig op visuele en auditieve prikkels en op veranderingen in hun omgeving. Het zijn kuddedieren die gewend zijn onderling een hiërarchie te bepalen; zodra een nog niet bekend paard in de nabijheid komt, leidt dit direct tot (sterke) reactie/interactie om te bepalen wie waar in de hiërarchie staat. Dit soort eigen gedrag kan, mede onder invloed van omstandigheden zoals aanwezige prikkels/stressfactoren en de onmogelijkheid om elkaar fysiek uit de weg te kunnen gaan, leiden tot (extra) onderlinge agressie. Hun constitutie, soort eigen gedrag en natuurlijke behoeftes maken het (dus) zeer aannemelijk dat het transport en de aanwezigheid van een paard op een paardenmarkt het welzijn negatief beïnvloedt. Eyes on Animals ziet op paardenmarkten -zeer regelmatig en op grote schaal- paarden verkeren in "een staat van onwelzijn". Zie verderop een beknopte samenvatting onder 'Waarnemingen "ongerief" & overtredingen door Eyes on Animals op paardenmarkten'.

Rapport 'Removing the Blinkers'

Tot slot is het raadzaam het Europese rapport over paardenwelzijn en –handel 'Removing the Blinkers'ⁱⁱⁱ in overweging te nemen. Hierin wordt geconstateerd: *'De EU-wetgeving wordt vaak op verschillende wijze gehandhaafd binnen de EU. Vooral 'Verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad inzake de bescherming van dieren tijdens transport' en daarmee samenhangende activiteiten is een bijzonder punt van zorg. Niet alleen voldoen de bepalingen van de verordening niet aan recent wetenschappelijk inzicht inzake de negatieve gevolgen van het lange afstandstransport (>8uur) van paardachtigen, er zijn ook grote verschillen in het handhavingsniveau.'*

Dit EU-rapport benadrukt (opnieuw) de negatieve impact van transport op het welzijn van paarden. Tevens meldt dat het in de praktijk van de paardenmarkten onwenselijk en niet-werkbaar is dat er in de Transportverordening onderscheid wordt gemaakt tussen verschillende categorieën paarden.

Dit leidt tot het gevaar van verwarring en/of een verschillende interpretatie van de wet, wat ongunstig uit kan pakken voor het welzijn van paarden. Zo is op een paardenmarkt het onderscheid tussen “als landbouwhuisdier/slachtdier gehouden eenhoevigen” en “geregistreerde eenhoevigen” niet-functioneel en niet te controleerbaar. Immers; vóórafgaand aan de deelname aan een paardenmarkt is niet aan te geven of een paard al dan niet op de paardenmarkt zal worden verkocht voor de slacht en volgens de wet geldt als “als slachtdieren gehouden paardachtigen”.

Aanbeveling 1: Paard classificeren als gezelschapsdier

Eyes on Animals pleit ervoor om paarden tot “gezelschapsdieren” te rekenen. Dit doet meer recht aan de feitelijke situatie van deze gehouden dieren en de relatie tussen paard en mens.

Nieuwe kans voor een Protocol Paardenmarkten?

In 2011 hebben de Sectorraad Paarden, de KNMvD, de Dierenbescherming en de marktorganisaties van Zuidlaren, Hedel en Elst onderling afspraken gemaakt over het verbeteren van het welzijn van paarden tijdens paardenmarkten. Bommel en Barneveld hebben zich later hierbij aangesloten. Bij onze jaarlijkse inspecties hebben wij sindsdien echter *op geen enkele bezochte paardenmarkt* gezien dat het huidige Protocol volledig werd nageleefd. Vanwege deze niet-naleving van afspraken en de onwil deze aan te scherpen en harde normen vast te stellen, is de Dierenbescherming zomer 2015 uit het Protocol gestapt.

Problemen huidige Protocol

Het huidige Protocol Paardenmarkten schept een papieren werkelijkheid die niet overeenkomt met de praktijk op de paardenmarkten. Het is cruciaal om herhaling/een voortzetting hiervan te voorkomen.

De staatssecretaris vraagt om aanscherping en aanvulling van het bestaande Protocol. Volgens de staatssecretaris moet dit vernieuwde Protocol de basis worden waarop de NVWA gaat handhaven. Behalve dat het huidige Protocol niet wordt nageleefd, constateert Eyes on Animals dat het door de opzet van de huidige ‘dorpsfeest-paardenmarkten’ nu al niet lukt om de officiële wet-en regelgeving volledig te handhaven.

- De NVWA heeft geringe capaciteit. De NVWA-welzijnsteams zijn slechts op een deel van de paardenmarkten, een deel van de tijd dat paarden er staan, aanwezig. Zo is er onvoldoende toezicht en handhavingscapaciteit om paarden te beschermen tegen o.a. verwaarlozing, mishandeling en andere inbreuken op het welzijn en wetsovertredingen.
- NVWA-handhaving is vooral gericht op exportcertificering, terwijl de NVWA ook binnenlands transport zou moeten controleren, zie de Transportverordening, ‘Hoofdstuk III: Taken en verplichtingen van de bevoegde autoriteiten, Artikel 10 t/m18 en artikel 22’. De NVWA-vervoersteams controleren slechts incidenteel – vaak met acties op de omliggende wegen van de grote paardenmarkten – of binnenlandse deelnemers voldoen aan de verplichtingen van de Transportverordening.
- Het is kwalijk dat er geen structureel NVWA-toezicht is op het uitladen en inladen van de paarden op een markt. Eyes on Animals ziet dan de meeste mishandelingen en onbekwaam en agressief “stress-verhogend” handelen jegens de paarden. Dit terwijl de Transportwet Hoofdstuk III Vervoersmethoden, Laden, lossen en behandeling van de dieren’ nog extra benadrukt dat er toezicht van een dierenarts zou moeten zijn (*‘1.2 b) moeten de verrichtingen onder toezicht staan van een bevoegde dierenarts en moeten er bijzondere voorzorgen genomen worden om ervoor te zorgen dat het welzijn van de dieren tijdens deze verrichtingen op de juiste wijze wordt gehandhaafd.’*)

- Op basis van onze ervaringen constateren wij dat de lokale politie en/of BOA's van de organiserende paardenmarkt-gemeente niet altijd, of slechts op papier (Zuidlaren), de opdracht krijgen om de Wet Dieren en/of Transportwet (toezicht op in-en uitladen) te handhaven. Meerdere malen, op diverse paardenmarkten heeft Eyes on Animals getracht hulp te krijgen van lokale autoriteiten en ter plekke bewijs geleverd van en/of gewezen op ernstige overtredingen. Dit heeft niet geleid tot vervolging. (Zie ook rapport over Zuidlaren^{iv}, pagina 15-17, 24-25 & bijlage)
- Voor plaatselijke dierenartsen, die worden ingehuurd door marktorganisaties/gemeenten, is het moeilijk om onafhankelijk en kritisch te opereren bij het controleren op welzijn en naleving van het Protocol Paardenmarkten (bijv. het weren van paarden met gecoupeerde staarten). Zij wonen en werken 365 dagen/jaar in de paardenmarkt-dorpen en staan onder grote sociale druk om 'niet moeilijk te doen'.
- Omdat gemeenten zowel verantwoordelijk zijn voor de vergunningverlening, de handhaving maar ook tevens vaak medeorganisator zijn van paardenmarkten, kunnen er tegengestelde belangen spelen/ontstaan. Veel paardenmarkt-gemeenten zetten in op zo hoog mogelijke aantallen dieren én (niet-paardenkopende)bezoekers, hetgeen het (toezicht op) het welzijn van paarden ondermijnt. Daarom moeten de lokale autoriteiten gecontroleerd en getoetst kunnen worden op naleving van de regels.

Tijd van gedogen moet voorbij zijn

Volgens Eyes on Animals moet de tijd van gedogen voorbij zijn. Toezicht, controle en sancties moeten duidelijk zijn. Een nieuw, aangevuld Protocol dat wordt opgelegd door de landelijke overheid moet duidelijke ge- en verboden en harde, objectief toetsbare normen stellen. Ook dient er een duidelijke boetebepaling te worden gekoppeld aan het Protocol.

Aanbeveling 2: Protocol als tussenstap naar Algemene Maatregelen van Bestuur

Volgens Eyes on Animals zou het vernieuwde Protocol een tussenstap moeten zijn. Het streven moet zijn om de KaderWet Dieren (Hoofdstuk 2, Dierenmishandeling, Vervoer van Dieren, Handel in Dieren) d.m.v. Algemene Maatregelen van Bestuur nader in te vullen met ge- en verboden.

Wartoe dient een paardenmarkt?

Organisatoren van paardenmarkten, de Sectorraad Paarden en ook de staatssecretaris hebben het over de 'economische functie' van paardenmarkten en zien daarin ook de noodzaak van hun voortbestaan. Eyes on Animals is realistisch. Ook wij herkennen dat anno 2016 paardenmarkten nog steeds een functie hebben: namelijk het verhandelen van (een bepaalde categorie) paarden.

Wij zien in Nederland een sterk verschil tussen 'zakelijke-paardenmarkten' en 'dorpsfeest-paardenmarkten'. De enige 'zakelijke' paardenmarkt in Nederland is die in Barneveld (nu verplaatst naar de exportverzamelplaats Busser in Bennekom). Deze vindt bijna iedere week plaats, met als primaire en enige activiteit de handel in paarden. Momenteel bedraagt het aantal paarden dat daar per keer staat tussen de 75-100 paarden. De meeste paardenmarkten, dat zijn er zeker tientallen in Nederland, behoren echter tot de categorie 'dorpsfeest-paardenmarkten'. Het aantal paarden varieert vanaf honderden paarden tot 1600-2000 paarden bij de grote markten (enkele jaren terug 2500). Deze evenementen kennen behalve het onderdeel paardenmarkt ook: een kermis, feest/discotent(en), braderie, muziekoptredens en aanvullend amusement zoals tractorshows. De aanwezigheid van paarden dient als 'extra' publiekstrekker, maar een zeer groot deel van het publiek is niet aanwezig met het voornemen om (mogelijk) een paard te kopen.

Gedurende het etmaal dat hun 'dorpsfeest-paardenmarkt' duurt, trekken de dorpen Hedel, Elst en Zuidlaren bezoekersaantallen van gemiddeld 40.000 mensen naar hun (kleine!) dorpscentra. Middenin dat dorpsfeest staan tussen 1600-2000 aanwezige paarden vastgebonden aan touwen en hekken. Ook in Bommel duurt de dorpsfeest-paardenmarkt circa een etmaal en worden handelaren uitgenodigd hun paarden 's nachts al te brengen. De aantallen liggen daar wel lager; met circa 800-1000 paarden. Bij de tientallen andere dorpsfeest-paardenmarkten in Nederland is de opzet hetzelfde als deze 'grote vier', maar de schaal kleiner. Bovendien is de tijdsduur dat paarden aanwezig zijn & verhandeld worden gedurende deze dorpsfeesten in sommige gemeenten beperkt(er) omdat de aanvoer niet al vanaf middernacht begint. Echter; de welzijnsproblemen en wetsovertredingen blijven veelal dezelfde.

Waarnemingen "ongerief" & overtredingen door Eyes on Animals op paardenmarkten

De meeste paarden worden midden in de nacht/in de vroege ochtend al naar de markt getransporteerd, naar de gereserveerde plek op het terrein gebracht en staan daar vastgebonden tot de volgende dag, eind middag/begin avond. Dat is een uitputtingsslag voor de dieren. Ze komen vanuit een veelal rustige thuisomgeving –stal of weiland– terecht in een dorpscentrum met honderden paarden, kermisgeluiden, felle lichten, dronken en luidruchtige mensen direct om hen heen. Terwijl paarden typische vluchtdieren zijn, worden ze vastgebonden zodat ze geen kant op kunnen in een omgeving die voor hen vreemd is en onveilig voelt: dit is merkbaar aan de angstige reacties en stressuitingen van veel paarden. Naarmate de uren verstrijken op de markt ziet Eyes on Animals jaar in jaar uit het welzijn verslechteren: de paarden raken fysiek en mentaal uitgeput, ze krijgen bovendien vaak onvoldoende drinken en eten en bij slecht weer raken zij onderkoeld of bij heet weer oververhit.

Overtredingen die wij structureel/zeer regelmatig waarnemen op alle paardenmarkten:

- Geen enkel paard op geen enkele markt heeft continue toegang tot water; het overgrote deel van de paarden krijgt gedurende de urenlange marktijd helemaal geen water aangeboden
- De dieren krijgen niet 'op gezette tijden water, voeder en rust, in kwaliteit en in kwantiteit afgestemd op hun soort en grootte'; een groot deel van de paarden krijgt geen eten aangeboden/kan niet bij het eten door een te kort touw
- Met het lange verblijf van paarden vanaf middernacht tot de volgende eind middag/avond op overlaadplaatsen Elst, Bommel, Zuidlaren en Hedel wordt de maximum-transportduur van 24uur massaal en structureel overschreden [Video Hedel van jonge uitgeputte Shetlanders](#)
- Veel paarden vertonen gestrest en angstig gedrag door prikkels zoals mensenmassa's, kermislawaaï, muziek, nabijheid vreemde paarden –[Video gestreste Shetlander Bommel](#)
- Bij slechte weersomstandigheden lijden paarden en ezels onder kou/regen –[Video rillende paarden Hedel](#)
- Bij heet weer krijgen paarden en ezels geen bescherming tegen hitte
- Op bijna elke markt staan paarden die te mager/verwaarloosd zijn maar die door veeartsen tóch worden toegelaten tot de markt [Video vermagerde paarden Zuidlaren](#)
- Wij zien toch dat gewonde, zwakke en zieke dieren worden vervoerd, terwijl zij níét in staat zijn zich op eigen kracht pijnloos te bewegen [Video Hedel wrakke pony](#)
- Er wordt niet of pas laat voldaan aan de zorgplicht: paarden met wonden/koliek krijgen geen/pas laat medische zorg [Video Friezen Hedel met open hoofdwonden](#)
- Regelmatig krijgen (gestreste) paarden die zich niet meteen laten inladen/lossen een ruwe behandeling die hun stress en angst vergroot –[Video inladen Friezen Zuidlaren](#)
- Dieren die dit niet gewend zijn, worden toch aangebonden

- Niet-afgerichte paarden ondergaan wél lange transporten (van meer dan 8 uur inclusief verblijf paardenmarkt)
- Niet-afgerichte paarden (eenhoevigen) worden wél in groepen van meer dan vier dieren vervoerd
- Tijdens de verplaatsing van de dieren wordt letsel en lijden niét voorkomen en opwinding en stress niét tot een minimum beperkt
- Tijdens laden en lossen en verplaatsing van dieren wordt de veiligheid van de dieren niét gewaarborgd: vloeren zijn wél glad en zijn géén beschuttende zijanten aanwezig zijn om ontsnappen van de dieren te voorkomen [Video uitladen niet-afgerichte Friezen illustreert alle 5 voorgaande overtredingen](#)
- Paarden worden ingeladen door personeel dat niét de nodige opleiding of bekwaamheid heeft, niet zonder geweld en niet met een methode die de dieren onnodig angstig maakt of onnodig letsel of leed toebrengt [Video inladen Friezen Zuidlaren](#)
- Paarden worden soms geslagen met stokken en/of op gevoelige delen (hoofd) geslagen en/of geschopt [Video Hedel](#)
- Regelmatig worden pony's en veulens opgetild aan de staart zodra zij niet meelopen/werken [Video Hedel](#)
- Er staan te jonge veulens [Video moeder met misvormd veulen van 3 maanden](#)
- Er staan te jonge veulens en niet-afgerichte paarden op de markt [Video hongerige/dorstige net-afgespeende veulens Zuidlaren](#)
- Er staan hoogdrachtige paarden op de markt [Video Bommel –Shetlander op minuut 3:40](#)
- Pony's zijn regelmatig te kort aangebonden zodat zij niet kunnen gaan liggen
- Paarden worden aangebonden zonder dat risico van wurging of verwonding wordt uitgesloten en zonder dat de dieren snel kunnen worden losgemaakt [Video redding paard dat zich ophangt in Hedel](#)
- Elkaar vijandig gezinde paarden staan naast elkaar en verwonden elkaar
- Volwassen paarden en jonge veulens worden niet gescheiden vervoerd, en
- Beschikken niet over genoeg vloeroppervlakte: [Video 17 Shetlanders in 1 trailer](#)
- Paarden worden getransporteerd in trailers zonder individuele standen en tussenschotten zijn niet zodanig geconstrueerd dat ieder paard voortdurend toegang heeft tot water
- Paarden met gecoupeerde staart worden verhandeld en tentoongesteld op de paardenmarkten
- Gedurende de nachten bij Elst, Bommel, Zuidlaren en Hedel is géén passende verlichting aanwezig bij het laden/lossen en verplaatsen; dit zorgt voor extra stress en onveiligheid bij paarden [Video Zuidlaren](#)
- Er is gedurende de nachten in Elst, Bommel, Zuidlaren en Hedel niet voldoende verlichting aanwezig om de dieren tijdens het vervoer te kunnen controleren en verzorgen
- Het overgrote deel van de deelnemers wordt niet gevraagd om Vervoersdocumenten, niet om Getuigschrift Vakbekwaamheid noch om een Certificaat van goedkeuring van het wegvervoermiddel
- Er is zelden toezicht op het inladen/lossen van paarden door autoriteiten/dierenarts

Een dorpsfeest-paardenmarkt is 'geen redelijk doel'

Het is duidelijk dat op de huidige gangbare paardenmarkten niét aan de onderdelen van de zorgplicht uit de Wet Dieren wordt voldaan. Paarden blijven niet '*ge vrijwaard van: a. dorst, honger en onjuiste voeding; b. fysiek en fysiologisch ongerief; c. pijn, verwonding en ziektes; d. angst en chronische stress; e. beperking van hun natuurlijk gedrag*'.

Een dorpsfeest, waarvan een paardenmarkt onderdeel is, is volgens Eyes on Animals 'geen redelijk doel' om het in de Wet Dieren omschreven en de veelvuldig in onze inspectierapporten vastgelegde vormen van "ongerief" te moeten verduren.

Januari dit jaar heeft de staatssecretaris beaamd dat op paardenmarkten die onderdeel uitmaken van een dorpsfeest met kermis, braderieën, mensenmassa's en geluidshinder, de paarden –“zonder redelijk doel” - worden blootgesteld aan stress en ernstige welzijnsrisico's.

Eyes on Animals verwelkomt de oplossing van de staatssecretaris om het onderdeel paardenmarkt VOLLEDIG los te koppelen van publieksevenementen om het “ongerief” van paarden te verminderen.

Aanbeveling 3: Handel op veeverzamelcentrum i.p.v. huidige paardenmarkten

De handel in paarden zou een strikt economische activiteit moeten zijn, geen entertainment. Volgens Eyes on Animals worden op de 'gangbare volksfeest-paardenmarkten' de individuele belangen van een paard ernstig geschaad én wordt hun wettelijke bescherming met voeten getreden. Als er gehandeld moet worden in paarden, dan zou dit volgens Eyes on Animals alleen mogen gebeuren: -op een locatie die er speciaal op is ingericht om aan alle paardenwelzijnseisen te voldoen: -met goed overheids- en medisch toezicht, - op een rustige, overdekte locatie waar het klimaat beheerst kan worden, -met een zeer beperkte duur (3 a 4 uren maximaal), - op een beperkte schaal van maximaal een paar honderd paarden.

Eyes on Animals ziet graag dat handel in paarden voortaan geschiedt op een erkend veeverzamelcentrum.

Volgens Eyes on Animals zou gezien de huidige wet-en regelgeving een paardenmarkt alleen gehouden mogen worden indien alle ge- en verboden worden nageleefd. Deze ge-en verboden kunnen vormgegeven worden in een nieuw Protocol Paardenmarkten. Als in een dorpscentrum de hierna opgesomde voorwaarden niet te realiseren zijn, moet de conclusie zijn dat de paardenmarkt géén vergunning meer krijgt van de gemeente. De gemeenten/dorpen/organisatoren zullen moeten kiezen: willen zij een paardenmarkt houden -die voldoet aan de wet? Of willen zij een dorpsfeest zijn?

Het is cruciaal dat in de toekomst de NVWA voor iedere overtreding sancties en boetes uitdeelt indien deze voorwaarden genegeerd worden.

(Wettelijke) eisen voor het nieuwe Protocol Paardenmarkten:

Beperking tijdsduur

Diverse bepalingen in de Transportwet maken duidelijk dat alles erop gericht moet zijn het transport van dieren, dus ook het verblijf van paarden op een paardenmarkt, tot een minimum te beperken. Zo luidt bijvoorbeeld Artikel 22 Oponthoud tijdens het vervoer: '1. De bevoegde autoriteit neemt de nodige maatregelen om oponthoud tijdens het vervoer, dan wel of het lijden van dieren te voorkomen of tot een minimum te beperken wanneer onvoorziene omstandigheden de toepassing van deze verordening verhinderen.(..)

2. Er mogen geen partijen dieren tijdens het vervoer worden vastgehouden, tenzij dat voor het welzijn van de dieren of om redenen van openbare veiligheid strikt noodzakelijk is. Nodeloos oponthoud tussen het laden en het vertrek moet voorkomen worden. Indien een partij dieren tijdens het vervoer langer dan twee uur moet worden vastgehouden, zorgt de bevoegde autoriteit ervoor dat er adequate voorzieningen worden getroffen voor de verzorging van de dieren en, zo nodig, voor het voederen, drinken, uitladen en onderbrengen van de dieren.'

Met de lange tijdsduren van de huidige grote paardenmarkten/overlaadplaatsen Elst, Bommel, Zuidlaren en Hedel wordt dus al snel de maximum-transportduur van 24uur (EU 1/2005, Bijlage I Hoofdstuk V, Art. 1.4.c) overschreden. Bij alle andere paardenmarkten/overlaadplaatsen loopt de totale transportduur al snel standaard op tot minstens 8 uur. Dit druist totaal in tegen (de geest van) de wet, die erop gericht is het “ongerief” van paarden tijdens transport te limiteren. Daarbij is een zo beperkt mogelijke tijdsduur cruciaal.

1. De tijdsduur dat paarden aanwezig mogen zijn en verhandeld mogen worden op een paardenmarkt (“overlaadplaats”) dient strikt beperkt te worden tot maximaal 3 a 4 uur.

Voor de bescherming van paarden is het onverantwoord dat de NVWA en dierenartsen slechts een deel van de marktduur en slechts op sommige paardenmarkten aanwezig zijn. Er heerst vooral 's nachts een sfeer van wetteloosheid en intimidatie, en ook letterlijk is er slecht zicht op mogelijke wetsovertredingen. Dit leidt tot zeer onveilige situatie voor dier én mens. Bovendien stelt de Transportwetgeving (Vervoermethoden, 1.6) *‘Tijdens het laden en lossen moet passende verlichting aanwezig zijn.’* En Hoofdstuk II, Vervoermiddelen, 1.1 schrijft voor dat er i) *voldoende verlichting aanwezig is om te dieren tijdens het vervoer te kunnen controleren en verzorgen.* Daaruit volgt:

2. Paardenmarkten dienen bij daglicht plaats te vinden. Aanvoer en aanwezigheid van paarden tussen 20:00- 06:00uur op een paardenmarkt is niet toegestaan

Toelating tot de markt

De wet kent speciale bepalingen voor veulens en niet-afgerichte paarden. *Niet-afgerichte paarden mogen geen lange transporten ondergaan (> 8 uur) (Bijlage I, Hoofdstuk VI, Art. 1.9); Niet-afgerichte paarden mogen niet in groepen van meer dan vier dieren worden vervoerd. (Bijlage I, Hoofdstuk III, Art. 2.4); Veulens moeten minimaal 4 maanden oud zijn voordat zij op transport langer dan 8 uur mogen (Bijlage I, Hoofdstuk VI, Art. 1.9:); Ook moeten veulens gescheiden worden vervoerd van oudere dieren - behalve als het de moeder betreft (Bijlage I, Hoofdstuk III, Art. 1.12.b.); ...Dieren die dit niet gewend zijn, mogen niet worden aangeboden (Bijlage I, Hoofdstuk III, Art. 1.10).*

Genoemde wetsartikelen zijn niet zomaar tot stand gekomen; deze zijn gebaseerd op de wetenschappelijke consensus dat veulens en – veelal jonge - niet-afgerichte paarden extra kwetsbaar zijn en daarom extra bescherming verdienen. Zelfs voor een aanzienlijk deel van de afgerichte paarden is vervoer, aankomst en verblijf in een nieuwe omgeving met zeer veel prikkels, andere paarden en veel mensen een vrij stressvolle ervaring. Voor jonge, onervaren dieren geldt dit in nog veel sterkere mate. Eyes on Animals ziet bovendien in de praktijk dat ruwe behandeling en mishandelingen relatief vaak ontstaan ten opzichte van jonge dieren, die zich uit angst, stress en onwennigheid verzetten tegen een bepaalde behandeling, uit- of inladen en/of het aanbinden. Daarnaast zien wij helaas veel stress ontstaan bij paarden die mét veulen aankomen en ter plekke, door verkoop, van elkaar gescheiden worden.

De Transportverordening geeft als definitie van “niet-afgericht”: *‘eenhoevigen die niet kunnen worden aangeboden of aan een halster kunnen worden geleid zonder dat dit vermijdbare opwindning of pijn of vermijdbaar lijden veroorzaakt’.* Voorkomen moet worden dat zo’n definitie op paardenmarkten zou kunnen leiden tot subjectieve interpretaties, discussie en daaruit volgende problemen en/of willekeur in de handhaving én ‘rechtsongelijkheid’ voor paarden. Dit is onwenselijk. Om het welzijn van jonge en/of niet-afgerichte paarden te beschermen dient er besloten te worden tot een harde norm.

Eyes on Animals stelt daarom een minimumleeftijdsgrens voor van 3 jaar. Dit zou een belangrijke stap zijn in verbetering van dierenwelzijn op paardenmarkten. Het stellen van een minimumleeftijdsgrens voor deelname van paarden aan diverse evenementen wint internationaal aan terrein. De grens van 3 jaar komt voort uit een “voorzorgsprincipe”; om er daarmee vanuit te kunnen gaan dat het paard mentaal beter is opgewassen tegen de stress van een paardenmarkt-omgeving, zeer waarschijnlijk “in de hand is geweest” en ervaring heeft met aangebonden-zijn en vervoer. Nader advies hierover zou eventueel kunnen worden ingewonnen bij ethologen gespecialiseerd in paarden.

3. Veulens, paarden jonger dan 3 jaar en niet-afgerichte paarden mogen niet worden aangevoerd, aanwezig zijn of worden verhandeld op een paardenmarkt

Eyes on Animals ziet dat er op veel paardenmarkten onvoldoende, of gedurende bepaalde uren zelfs helemaal geen dierenartsen aanwezig zijn. Dit leidt regelmatig tot extra (lang) lijden. Marktorganisaties huren veelal plaatselijke dierenartsen in, die tevens zijn belast met een toelatingscontrole. Echter: die staan onder grote sociale druk om “coulant” te zijn. Dierenartsen van het NVWA-welzijnsteams zijn slechts beperkt aanwezig en op veel kleinere markten in helemaal niet. Dit is onwenselijk (zie ook verderop bij ‘Controle I&R en welzijn’).

4. **Bij aankomst op de paardenmarkt controleert een onafhankelijke dierenarts *grondig* of paarden verwondingen, tekenen van verwaarlozing en/of mogelijk (infectieuze) ziekten vertonen. Het paard dient voor deze controle tot stilstand te worden gebracht. Dit betekent dat in ieder geval paarden met de volgende gebreken niet worden toegelaten: kreupelheid, open wond en/of abces en verwaarloosde, te lange ‘oplopende’ en/of ver ingescheurde hoeven. Ook zouden paarden met een Body Condition Score (BCS) van -1 of -2 moeten worden geweigerd.**
5. **Er worden geen drachtige paarden toegelaten waarvan de draagtijd voor 90% (circa 300 dagen) of meer gevorderd is, of dieren die in de week ervoor geworpen hebben (Hoofdstuk I, Geschiktheid vervoer, 2.c)**

Basisvoorzieningen van locatie paardenmarkt

Uit diverse bepalingen in de Transportwet wordt duidelijk dat ieder individueel paard gedurende de transportperiode/verblijf op overlaadplaats voortdurend over water moet beschikken. Slechts af en toe water aanbieden volstaat niét. Zie o.a. Bijlage 1, Hoofdstuk III, Vervoermethoden, ‘1.10 (..)De dieren moeten toegang tot water hebben.’

6. Ieder individueel paard dient - continu - toegang te hebben tot water

In diverse bepalingen van de Transportwet staat dat dieren gedurende hun reis, dus inclusief de “tussenstop/overlaadplaats”, wettelijk recht hebben op ‘*een gepaste hoeveelheid voeder die toereikend is om aan de behoeften van de dieren in kwestie tijdens het Transport te voldoen*’, zie ook: *h) de dieren krijgen op gezette tijden water, voeder en rust, in kwaliteit en in kwantiteit afgestemd op hun soort en grootte (Algemene voorwaarden voor het vervoer van dieren, Bijlage 1, Hoofdstuk I, Artikel 3.h)*. Zie ook: ‘*Tijdens het vervoer moeten de dieren met passende tussenpozen, en met name met inachtneming van de voorschriften in hoofdstuk V, gedrenkt en gevoederd worden en de gelegenheid krijgen om te rusten, op een wijze die bij hun soort en leeftijd past*’ (Hoofdstuk III, Vervoersmethoden, 2. Tijdens het vervoer 2.7).

Nog afgezien van het feit dat eten ook wettelijk wordt gezien als basisbehoefte, vormt eten – sober hooi is de meest veilige keuze – voor paarden een stress-reducerende afleiding/bezigheid. Daarnaast bevordert het kauwen de speekselproductie en vormt dit een buffer tegen maagzuur. *‘Als een paard niet eet, komt er te veel maagzuur in de maag, waardoor de maagwand geïrriteerd kan raken. De afwezigheid van eten is onwenselijk’* (Bron: Veterinaire Kennisbank paarden- Maagzweren).

- 7. Ieder individueel paard dient ieder uur een kleine portie ruwvoer te krijgen aangeboden. Dit moet op voldoende afstand geschieden van een onbekend ‘buurpaard’. Anders kan er concurrentie ontstaan, wat kan leiden tot onderlinge agressie.**

De Wet Dieren, ‘Artikel 1.6. Houden van dieren’ stelt: *‘1. De bewegingsvrijheid van een dier wordt niet op zodanige wijze beperkt dat het dier daardoor onnodig lijden of letsel wordt toegebracht. 2 Een dier wordt voldoende ruimte gelaten voor zijn fysiologische en ethologische behoeften’*. In de Transportwet ‘Hoofdstuk III Vervoersmethoden, Laden, lossen en behandeling van de dieren, 1.2’ is te lezen: *‘Indien het laden of lossen meer dan vier uur duurt, behalve in het geval van pluimvee: a) moeten er passende voorzieningen aanwezig zijn waar de dieren zich, niet aangebonden, buiten het vervoermiddel kunnen ophouden, en kunnen eten en drinken’*. Volgens Eyes on Animals zou hieruit geconcludeerd moeten worden dat paarden tijdens het verblijf op een paardenmarkt die langer dan 4 uur duurt het verdienen om niet-aangebonden te staan.

Ook in andere paragrafen van de Transportverordening wordt duidelijk dat paarden los laten staan in ‘boxen’ tijdens ‘oponthoud gedurende transport’ de voorkeur geniet boven aangebonden staan. Veel paarden zijn het bovendien niet gewend urenlang vast te staan. Bovendien worden paarden zo beter afgeschermd –*beschermd*- tegen het vaststaan dicht naast een buurpaard dat zij niet kennen.

Wanneer paarden die veel verschillen in grootte en/of leeftijd dicht naast elkaar vastgebonden staan, is er een sterk verhoogd risico dat het welzijn van paarden wordt aangetast. Niet voor niets schrijft onder meer ‘Bijlage 1, Hoofdstuk III, Vervoersmethoden, Scheiding’ voor dat diverse categorieën paarden van elkaar gescheiden moeten worden. De voorkeur verdient een ‘boxen-systeem’ voor paarden, zoals bijvoorbeeld beschreven in de *Animal Welfare Guidelines for Horses at Gatherings and Sales* van het Ierse Farm Animal Welfare Advisory Council’. Daar geldt circa 3 vierkante meter per paard.

- 8. Een voorziening met boxen verdient de voorkeur. Anders moeten er voorzien worden in touwen en/of stangen op diverse hoogten, voor diverse groottes van paarden. Shetlanders zijn moeilijk op een goede hoogte vast te binden. Bij voorkeur worden zij in groepen ‘ingeschaard’ - die elkaar kennen en niet vijandig gezind zijn.**
- 9. Indien een paard wordt aangebonden dan dient dit veilig, zonder risico op verwurging of letsel door scherpe voorwerpen, te gebeuren. Het dier moet in staat zijn om te kunnen liggen, eten en drinken** (o.a. Bijlage 1, Hoofdstuk III, Behandeling 1.11).
- 10. Er moet een vaste norm komen voor de minimale fysieke ruimte die een paard tot zijn beschikking heeft. Paarden die elkaar vijandig gezind zijn, in grootte en/of leeftijd veel verschillen mogen elkaar niet kunnen aanraken indien zij elkaar niet kennen.**
- 11. Er moet een niet-gladde ondergrond zijn die risico op uitglijden en verwonding beperkt** (Hoofdstuk II, Vervoermiddelen, 1.1 g) *‘antislipvloer’* en Hoofdstuk III, Vervoersmethoden 1.3 a) *..vloeren mogen niet glad zijn (..)*

Controle op I&R en welzijn

Alle paarden in Nederland moeten geïdentificeerd zijn door middel van een micro-transponder (geboren na juli 2009) en een paspoort, met daarin levensnummer, chipnummer, schets en/of foto en een hoofdstuk/inlegvel 'Medische Behandelingen'. Ook gezien het paardenvleesschandaal in 2013, is het vreemd en onwenselijk te constateren dat er op paardenmarkten waar honderden tot duizenden paarden verhandeld worden niet structureel gecontroleerd wordt op I&R door de autoriteiten. Alleen handelaren die hun paarden aanbieden bij de NVWA-exportcontroleurs, worden tot nu toe gecontroleerd en geregistreerd.

Schrijnend is ook dat Eyes on Animals meldingen heeft gekregen van mensen wier paarden onrechtmatig op paardenmarkten (zouden) zijn verhandeld. Dit is zeer ernstig en zou niet mogelijk moeten zijn. Op Barneveld staan geregeld paarden wier staart kort is afgeknipt. Het is onduidelijk wat de herkomst van deze paarden is; Eyes on Animals kent meldingen van mensen die hun paard hebben 'afgegeven' aan een slachthuis die later ontdekten dat het paard alsnog is doorverkocht. Ook dit moet worden voorkomen door strenge controles. Daarnaast beschikt Eyes on Animals over diverse meldingen van mensen die in Duitsland een 'wrak paard' (met ziekte en/of verwondingen) hebben gekocht en 'gered van de slacht' dat afkomstig is van Nederlandse markten; die paarden hebben dus ten onrechte een exportvergunning gekregen óf zijn illegaal geëxporteerd.

Deze controle op I&R zou bij de aanvoer van de paarden moeten plaatsvinden, tegelijkertijd met de controle op 'geschiktheid voor vervoer'. In de huidige praktijk van de paardenmarkten is vaak onduidelijk welk paard bij welke eigenaar hoort. Hierdoor ontstaan regelmatig problemen, bijvoorbeeld wanneer een dier gewond raakt of ziek wordt of tekenen van verwaarlozing vertoont. Dit komt tot nu toe óók doordat de dierenartscontrole vaak gebrekkig is én omdat (lokale) dierenartsen onder druk staan om 'coulant' te zijn. De afgelopen jaren tonen diverse incidenten aan dat door dreiging met geweld en daadwerkelijk fysiek geweld er een klimaat heerst dat het uiterst moeilijk maakt om paardenhandelaren te durven aanspreken op welzijnsproblemen en wetsovertredingen. Ook met het oog op de bepalingen in de Transportverordening over geschiktheid voor transport en de zorgplicht-artikelen van het Besluit Houders van Dieren, zouden de volgende bepalingen in het nieuwe protocol moeten komen te staan:

12. Bij aankomst op de paardenmarkt wordt het paard gecontroleerd op chip en paspoort, en wordt geregistreerd welk paard bij welke eigenaar hoort. Op het paard wordt een visueel herkenningsteken (nummer) aangebracht.

13. Houders dienen voortdurend toezicht te houden op hun dieren

Behandeling dieren

14. Agressie van/of door de vervoerder of verzorger naar de dieren toe wordt niet toegestaan. Dieren slaan of schoppen is verboden. Het is verboden om op een bijzonder gevoelig deel van het lichaam zodanige druk uit te oefenen dat het de dieren onnodig pijn of onnodig leed berokkent. Het is verboden de dieren bij het hoofd, oren, benen of staart op te tillen of voort te trekken of zodanig te behandelen dat het hen onnodig pijn of onnodig lijden berokkent.

15. Het is verboden prikstokken of puntige voorwerpen te gebruiken

Volgens de Transportverordening verdienen dieren bescherming tegen extreme temperaturen. Diverse bepalingen schrijven klimaatbeheersing voor, bijvoorbeeld met ventilatie in transportwagens. Wanneer de temperatuur stijgt boven de 30-35 graden mogen geen lange transporten meer plaatsvinden. De fysiologie van paarden maakt dat zij koude vrij goed kunnen verdragen; voor een paard ligt de optimale temperatuur tussen min 10 graden en plus 5 graden Celsius. Bij hoge temperaturen en een hoge luchtvochtigheidsgraad is er een groot risico op uitdroging en hittestress. *'Paarden die lijden aan hittestress kunnen hypotensie, koliek en nierfalen krijgen.* (Zie onderzoek Lindinger^{vi}). Om discussie te vermijden over de temperatuur kan worden afgesproken dat die wordt bepaald m.b.v. de app met gegevens van het KNMI: "Het Weer in Nederland"). Daarom:

16. **Een overdekte locatie, waar het klimaat beheerst kan worden, verdient de voorkeur. Ieder dier moet beschermd worden tegen slechte weersomstandigheden en extreme temperaturen. Gedurende de zomermaanden moet worden voorzien in een schaduwplek. Bij regen en kou dienen de eigenaren paarden en ezels te beschermen met regendekens.**
17. **Bij een weersomstandigheid boven de 30 graden moet een geplande paardenmarkt worden afgelast**

Geschiktheid transportwagens, laden lossen

Zelfs bij een paardenmarkt met een beperkte tijdsduur van enkele uren loopt de totale transportduur al snel op tot 8 uur of meer. Hierdoor gelden allerlei extra bepalingen uit de EU 1/2005: *De aanvoer van paarden moet gebeuren in transportwagens met individuele standen (met uitzondering van moeder en veulen) (Bijlage I, Hoofdstuk VI, Art. 1.6).*

18. **Alle paarden die worden aangevoerd op een paardenmarkt moeten worden vervoerd in een transportwagens met individuele standen**

Eyes on Animals constateert al jaren op alle paardenmarkten dat de binnenlandse paardenhandel slechts bij hoge uitzondering wordt gecontroleerd op de naleving van de EU-transportvoorwaarden. De NVWA voert bij sommige paardenmarkten steekproefsgewijs vervoerscontroles uit op omliggende wegen. Dat betekent dat op de Nederlandse paardenmarkten jaarlijks duizenden paarden samengebracht en verhandeld worden, waarbij belangrijke gegevens van identiteit van het paard en eigenaar en plaatsen van vertrek en bestemming volstrekt onbekend blijven. Volgens de Europese wet moeten handelaren en particulieren die 1 of 2 paarden verhandelen op een paardenmarkt voldoen aan de Algemene voorwaarden uit Hoofdstuk I, Artikel 3 van de transportwet.

Iedereen die 3 of meer paarden vervoert/verhandelt, moet voldoen aan de eisen uit de Transportverordening (Hoofdstuk II, Artikel 4, Vervoersdocumenten). Ook moet er worden voldaan aan Technische voorschriften BIJLAGE I (geschiktheid dier, wagen, laadmethoden). Volgens Eyes on Animals dient er zowel bij aankomst (I&R) als vertrek (Transportverordening) gecontroleerd te worden. Uit praktisch oogpunt en om discussie te voorkomen is het verstandig ervan uit te gaan dat de transportafstand tussen vertrekpunt tot eindbestemming meer dan 65 km bedraagt, zodat alle deelnemers van een paardenmarkt ook moeten voldoen aan de voorwaarden voor Vervoerders, Hoofdstuk II, Artikel 6. Hieruit volgt:

19. **Autoriteiten controleren van iedere transportwagen of de laad- en losvoorzieningen zodanig zijn ontworpen en geconstrueerd, en op zodanige wijze zijn onderhouden en gebruikt dat de dieren letsel en lijden bespaard blijft en dat hun veiligheid is gegarandeerd**

Omdat het meeste geweld tegen plaatsvindt bij het in- en uitladen, is het volgende essentieel:

20. **Autoriteiten houden toezicht of het uit- en inladen van dieren vakbekwaam verloopt zonder gebruikmaking van geweld of een methode die de dieren onnodig angstig maakt of onnodig letsel of leed toebrengt**
21. **De autoriteiten controleren of de paarden voorafgaand aan hun transport, gelet op hun grootte en op het voorgenomen transport, over voldoende vloeroppervlak en stahoogte beschikken**
22. **Iedereen die 3 of meer paarden vervoert/verhandelt, wordt gecontroleerd op het bezit van Vervoersdocumenten (herkomst en eigenaar; plaats van vertrek; datum en uur van vertrek; plaats van bestemming; verwachte duur van het voorgenomen transport).**
23. **Chauffeurs die 3 of meer paarden vervoeren, moeten een getuigschrift overleggen van vakbekwaamheid**
24. **Vervoerders met 3 of meer paarden laten alleen personeel met dieren omgaan dat een opleiding heeft ontvangen met betrekking tot de voorschriften van de bijlagen I en II.**

Ontkoppeling van dorpsfeesten en paardenmarkten

De infrastructuur van dorpscentra, waar de meeste paardenmarkten nu gehouden worden, zijn NIET geschikt voor het houden van een paardenmarkt. Ook staatssecretaris Van Dam vraagt nu om een ontkoppeling van dorpsfeesten en paardenmarkten. Eyes on Animals vindt dat de locatie van een paardenmarkt volledig moet zijn afgesloten en fysiek verwijderd van een publieksevenement zoals braderie en kermis. Geluidshinder en (dronken) mensenmassa's in nabijheid van de paarden moeten worden voorkomen.

Voor gemeenten die vasthouden aan het organiseren van een paardenmarkt en volksfeest op één dag is het ter bescherming van het welzijn van paarden noodzakelijk om *duidelijke normen vast te leggen* voor de afstand tussen de dorpsfeest-locatie en bijbehorende mensenmassa's en de paardenmarkt.

25. **Er dient een minimale afstand gehanteerd te worden van minimaal 500 meter tussen de paardenmarkt en alle andere activiteiten én publieks- en verkeersstromen die onderdeel zijn van een dorpsfeest.**
26. **Er dient een vaste maximale geluidsnorm te komen waaraan paarden blootgesteld mogen worden. Als norm kan 85 decibel gehanteerd worden; die staat ook in de Wet Dieren als geluidsnorm voor varkens.**
27. **Publiek dat niet komt om mogelijk een paard te kopen, dient te worden ontmoedigd over het paardenmarktterrein te lopen. Daartoe dient er één speciale toegangsweg te komen voor publiek dat naar de paardenmarkt komt, die niet mag leiden langs andere 'attracties'.**

28. **De aanvoerroutes van paarden mogen niet leiden langs de dorpsfeesten, zodat paarden ook dan niet worden blootgesteld aan mensenmassa's, kermis, muziek e.d..**

Tegengaan van couperen van staarten

Tot slot vindt Eyes on Animals dat het verbod op couperen en op het tentoonstellingsverbod van gecoupeerde paarden *eindelijk* moet worden gehandhaafd. Couperen van staarten is een pijnlijke ingreep en een zeer ernstige aantasting van het welzijn en de lichamelijke integriteit van het dier maar gebeurt nog op grote schaal onder trekpaarden. Deze dieren uitsluiten van paardenmarkten is een belangrijke ontmoedigingsstap. (Eyes on Animals is bovendien voorstander van een meldplicht voor dierenartsen die om 'medische redenen' staarten couperen, waarbij zij gevraagd worden om bewijs te leveren dat de staart écht ziek is.)

29. **Paarden die een gecoupeerde staart hebben worden niet toegelaten op een paardenmarkt. De NVWA handhaaft het tentoonstellingsverbod op paarden met een gecoupeerde staart.**
30. **Een systeem van duidelijke boetes en sancties op paardenmarkten beschermt het welzijn van paarden, voorkomt rechtsongelijkheid én voorkomt discussie en mogelijke agressie.** Eyes on Animals stelt bijvoorbeeld voor: iemand die een mager paard met een BCS van -1 aanbiedt, krijgt een schriftelijke waarschuwing. Iemand die een paard met een BCS van -1 aanbiedt, krijgt een boete.

Contactpersoon voor dit stuk van Eyes on Animals is:

Ingrid Ramaan, inspecteur paardenwelzijn: ingrid@eyesonanimals.com

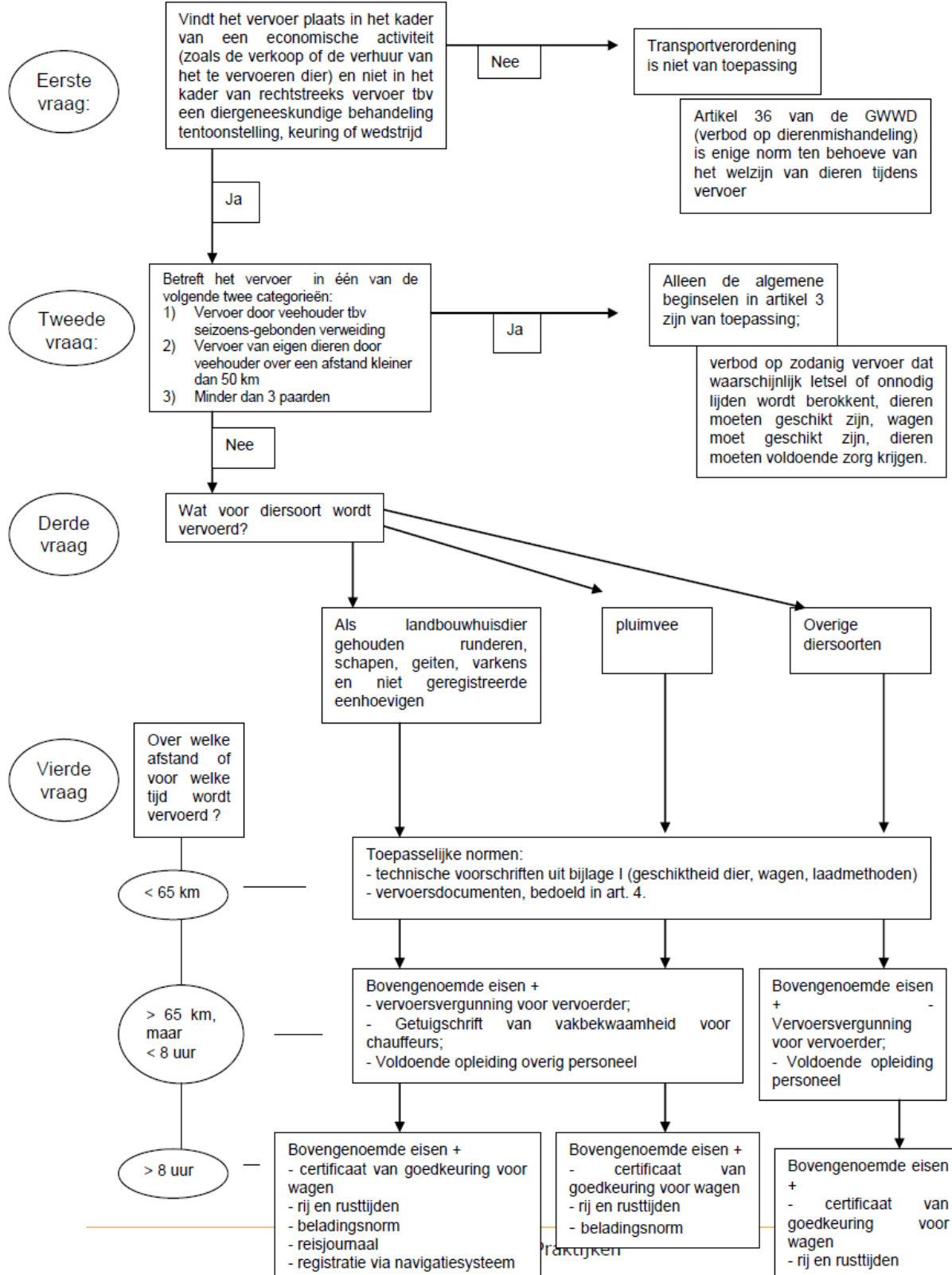
Eyes on Animals controleert vanuit Nederland veetransporten, veemarkten, boerderijen en slachthuizen en biedt politieagenten en veewagenchauffeurs trainingen in dierenwelzijn aan.

Bijlage 1 Interpretatie transportverordening

In dit stroomschema wordt van het volgende uitgegaan: het betreft het vervoer over de weg van gewervelde dieren

-
- ⁱ [Europese Transportverordening Nr. 1/2005](#)
- ⁱⁱ [Beantwoording Kamervragen januari 2016](#)
- ⁱⁱⁱ <http://www.worldhorsewelfare.org/Removing-the-Blinkers>
- ^{iv} [Inspectierapport paardenmarkt Zuidlaren november 2015](#)
- ^v [Animal Welfare Guidelines for Horses at Gatherings and Sales](#)
- ^{vi} [Artikel Bit Magazine n.a.v. onderzoek Michael Lindinger, Universiteit van Guelph](#)